

clesiæ obligantis ad conjungendum tale votum cum tali facto, seu ordinatione; sed ostensum est in eo casu ecclesiasticam legem non obligare; ergo eo ipso cessat etiam votum implicitum, si explicitum non fiat. Et consequenter cessat etiam omnis prohibitio, vel obligatio Ecclesiæ, quia hæc per se et immediate non urget in eo casu, seclusa hominis promissione, ut ostensum est. In hoc ergo eventu, et quotiescumque dicimus ordinationem per se non obligare ad continentiam absolute, servandum est quod in præcedenti puncto de parvulo diximus, in arbitrio hominis sic ordinati esse, ablato illo metu et violentia eligere an velit in ordinatione persistere, necne, id est, an velit uti Ordine suscepto, atque ita in statu clericali perdurare; nam si hoc eligat, ex tunc fit inhabilis ad matrimonium, et tenetur castitatem vovere ac servare, ut dictum est, quia, ablata priori necessitate, jam plena voluntate ratam habet ordinationem; at vero si nolit uti Ordine suscepto, sed potius renuntiet clericali statui, liber manet ab onere continentiae, potestque matrimonium contrahere.

31. *Difficultas, an teneatur ad castitatem, si ad illam explicitè se obligare voluit.*—Quando autem sic ordinandus secundo modo supra posito est affectus, volens explicitè se obligare ad castitatem, videtur esse specialis difficultas, quia tunc jam vovet explicitè, et ita ipse se obligat, quamvis Ecclesia illum non cogere. Imo videtur mere voluntarie et absque ulla coactione sic vovere, quia ad evadendum periculum quod metuit, satis fuisset ordinationem velle; ergo si ulterius vult etiam continentiam et obligationem ejus, mere voluntarie id facit, non ex necessitate et coactione; cur ergo non manebit obligatus? Sed in hoc etiam distinctione opus est: aut enim ille putat, eo ipso, quod vult ordinari, etiamsi ex metu id faciat, teneri etiam ad vovendam et servandam castitatem, et tunc consequenter votum esse invalidum, quia est involuntarium, non tantum secundum quid ratione violentiæ, sed etiam simpliciter ratione ignorantiae, quæ impedit consensus, et sufficiens est ad annullandum votum etiam simplex, ut in superioribus diximus. Aut ille sciens et videns se non teneri tunc ad vovendam continentiam, et nihilominus vult eam vovere, et se obligare, et tunc censeo votum esse validum, et sic ordinatum manere obligatum ad castitatem; hoc enim convincit ratio facta, quia illud est votum personale, et satis voluntarie factum.

32. *An teneatur etiam ad non contrahendum matrimonium.*—Potest autem tunc non immerito dubitari, an illa persona maneat etiam inhabilis ad matrimonium; videtur enim non manere, quia illa obligatio castitatis non oritur ex lege Ecclesiæ, sed ex privato voto mere voluntarie facto, unde solum videtur habere rationem voti simplicis. Sed nihilominus oppositum verum esse videtur, quia illa persona tunc per talem voluntatem videtur cedere juri suo, et quasi renuntiare illi privilegio, quod ratione violentiæ concessum videri poterat. Item, quia si postea transacta violentia haberet similem voluntatem, et ratam haberet ordinationem suam, ex tunc inciperet habere votum, et esse inhabilis ad matrimonium; ergo si ex plena scientia eandem voluntatem habeat tempore ordinationis, ex tunc censetur habere ratam ordinationem quoad talem suum effectum, et plenaria voluntate, cum sine ulla coactione illam habeat. Dices, etiam illum consensus non posse tunc appellari plene voluntarium, quia illum non haberet nisi ad ordinationem cogere. Respondeo hoc non impedire; satis est enim quod ad illam voluntatem ex vi metus non cogatur, nam quod, supposita una necessitate, quæ non directe inducit ad aliquem consensus præstandum, voluntas ex extrinseco motivo velit adjungere talem consensus, vel actum, non tollit plenam libertatem, ut alias in superioribus dictum est.

33. *Dubitatio specialis.*—Sed quid si metus et violentia directe inferatur, non solum ad ordinationem utcumque, sed simul cum expresso voto castitatis? Respondeo, tunc saltem votum in ratione solemnibus non esse validum, nec personam manere inhabilem ad matrimonium. Quod quidem probabiliter suadet fundamento secundæ sententiæ, sumpto ex similitudine ad votum solemne religionis. Sed propter objectionem supra factam addo, hoc votum non habere aliam solemnitatem substantialem præter vim inhabilitandi personam ad matrimonium; in illo autem casu, lex ecclesiastica non inhabilitat talem personam, quia, ut ostensum est, lex ecclesiastica, quantum est ex se, non imponit hoc onus, vel impedimentum, nisi per ordinem sacrum perfecta voluntate susceptum, et consensu debito et satis voluntario ipsius castitatis, qui consensus in casu non intervenit, quia consensus utriusque, scilicet, castitatis et ordinationis, est violenter extortus. Neque in hoc est comparandum hoc impedimentum cum aliis, quæ interdum in voluntarie contrahuntur; tum quia

alia sunt particularia ad contrahendum cum hac vel illa persona, hoc vero est universale, et omnino ad matrimonium; tum etiam quia alia quasi ex accidenti redundant ex una persona in aliam; nam quia Petrus, verbi gratia, ex illicita copula cum Maria fit inhabilis ad contrahendum cum Joanna, sorore Mariæ, fit consequenter ut Joanna sit inhabilis ad contrahendum cum Petro, quia illa est veluti relatio æquiparantiæ; in præsentem autem inhabilitas directe ponitur ipsi personæ per actionem seu receptionem ejus. Et ideo merito postulatur ut sit mere voluntaria. Neque etiam ob stare potest quod supra objiciebatur, quia exterior violentia non cogit ad internam voluntatem, sed solum ad externam actionem, quia satis est quod ita cogat ad externam actionem, ut illa non possit licite et absque culpa etiam veniali fieri sine tali interiori intentione seu voluntate; ita vero est in præsentem, quia saltem sine mendacio non potest quis exterius promittere castitatem, sine interiori consensu. An vero in eo casu sit validum votum, saltem in ratione voti simplicis, judicandum est ex dictis supra de voto simplici facto ex metu, nam ego hic non invenio legem aliquam specialiter irritantem.

34. Per hæc ergo satis responsum est ad fundamenta aliarum opinionum, quatenus nobis possunt repugnare. Ad fundamentum enim prioris opinionis negatur voluntatem ordinationis in eo casu esse voluntatem castitatis; neque id probat ratio quæ ibi adducitur, quia hæc objecta sunt distincta, nec per se connexa, sed tantum ex lege Ecclesiæ, quæ in eo casu non obligat, ut ostensum est. Et ideo non est simile quod afferebatur de Baptismo et religione Christiana, quia hæc duo sunt conjuncta ex jure divino, et omnibus in universum hominibus sub obligatione imposita; et ideo quacumque ratione homo impleat priorem obligationem sumendi Baptismum, obligatus manet ad totam legem Christianam, quod nullum est inconveniens, cum tota illa materia, ad quam obligatur, sit materia præcepti, cumque ipsum fundamentum, quod est Baptismus, etiam necessarium sit. In præsentem autem casu materia castitatis de se est potius consilii quam præcepti, et fundamentum ejus seu ordinatio ipsa non est absolute præcepta, et ideo major voluntas circa ipsam castitatem postulatur.

35. Contra hanc autem responsionem, et contra totam sententiam explicatam, difficultatem non modicam facit Concilium Tolet. VIII,

c. 7, ubi in hoc ordinationem Baptismo æquiparat, et de clericis sic ordinatis concludit: *Licet inviti perceptorint, quod non merebantur habere, libenter tamen retineant, etc.*; et inferius de hujusmodi subditur: *Si quis eorum ad conjugia transivit, mox omni ecclesiastici ordinis dignitate privatus, vere ut apostata a sanctæ Ecclesiæ liminibus, et societate fidelium habeatur prorsus exclusus, monasterii claustris, donec advixerit, sub penitentia retrudendus.* Duo tamen responderi possunt: unum est, ita quidem fuisse in illo Concilio ordinatum, jam enim a nobis concessum est nihil repugnare; dicimus tamen Concilium illud provinciale fuisse, et quoad hunc canonem nunquam fuisse in Ecclesia receptum, nec communi corpori juris insertum, neque etiam in Hispania specialiter observari. Unde secundo dici potest Concilium loqui de his qui post suam ordinationem in suscepto ordine libere ministraverant, quod indicant verba illa: *Omni ecclesiastici ordinis dignitate privatus.*

36. *Metus injustus debet probari coram judice, ut sic ordinatus possit matrimonium contrahere.*—Alterius autem opinionis fundamentum, prout a nobis explicatum est, admitti potest. Et objectiones in contrarium parum nobis obstant, quia non fundamus nostram sententiam in sola similitudine unius voti solemnibus ad aliud, sed in propria ratione, scilicet, quia hic cessat obligatio legis ecclesiasticæ, ex qua pendet tota ratio hujus voti solemnibus. Ut autem hæc obligatio cessare credatur, non oportet ut hic casus violentiæ ordinationis directe excipiat, sed satis est ut in lege non exprimat, et quod ex ratione legis constet esse præter ejus intentionem, quia esset nimium durum reddere aliquem inhabilem simpliciter ad contrahendum matrimonium sine illius culpa, ac sine propria ac satis libera voluntate. Quia vero ordinatio res publica est, et in facie Ecclesiæ videtur quis manere obnoxius castitati, quantum est ex vi ordinationis, unde non debet nec potest licite privata scientia et auctoritate post talem ordinationem matrimonium contrahere, per se loquendo; sed debet ab ecclesiastico Prælato facultatem petere, et violentiam, seu metum injustum probare, et ejus judicio stare, an sufficiens fuerit ad impediendam obligationem. Si autem contingat talem esse violentiam, ut non possit coram ecclesiastico judice probari, tunc imprimis securum consilium est stare judicio prudentis viri, seu confessoris, circa gravitatem metus, an fuerit sufficiens, necne;

quia in propria causa facile quis decipi potest, et hoc satis erit ut in conscientia non teneatur speciali vinculo ad servandam castitatem. Si tamen velit etiam contrahere matrimonium, oportebit vitare scandalum, et publicæ existimationi Ecclesiæ satisfacere: ideoque necessarium erit vel a Summo Pontifice facultatem obtinere, vel eo divertere, ubi ordinatio omnino occulta sit, nullumque sit periculum quod possit ibi aliquando cum scandalo manifestari, quod tamen moraliter satis difficile erit.

37. Ultimo ex dictis resolvi possunt duo casus, seu dubiola hic incidentia. Primum attigit Paludanus supra, quid, scilicet, dicendum sit, si aliquis ante ordinationem publice profiteatur se nolle ad castitatem obligari, et nihilominus ab Episcopo ordinetur, an maneat ad castitatem obligatus. Paludanus enim, diet. d. 38, q. 2, num. 12, absolute dicit, quantumvis contrarium protestetur, nihilominus obligari. Et hoc quidem verum, si sola protestatio attendatur, nam illa per se parum confert ad tollendam vel addendam obligationem. Adde vero, si per occasionem illius protestationis oriatur ignorantia probabilis, existimando posse illo modo ordinem sine obligatione ad castitatem assumi, ex parte illius ignorantia fieret omnino involuntaria castitas, et consequenter oriatur excusatio ejus. Ut, verbi gratia, si protestatio illa fieret coram Episcopo, et ipse illam acceptaret, et ea ratione initiandus probabiliter crederet ipsum in hoc dispensare, et ad id faciendum potestatem habere, tunc merito censeretur sic ordinatus graviter deceptus. Unde si iudicio prudentis viri, probabilis seu excusabilis ignorantia iudicetur, non erit cogendus ad castitatem servandam, sed optio illi danda erit, sicut in similibus diximus.

38. Alterum dubium est, an is, qui per metum cadentem in constantem virum religionem professus est, et postea titulo religionis est in sacris ordinatus, teneatur castitatem servare, vel utroque titulo, vel saltem altero. Videtur enim neutro teneri, quia, cum professio fuerit nulla ratione metus, eo titulo non obligatur ad castitatem; ergo cum hoc fundamentum nullum fuerit, quod in eo postea fundatum fuit, non potuit esse firmum, neque obligationem inducere. Aliunde autem videri potest utroque titulo obligari, quia etsi talis professio a principio fuerit nulla, si postea voluntarie ratificetur, valida fiet, et obligabit; ratificatur autem per subsequentem

ordinationem titulo ejus factam; nam qui vult ordinari, eo quod religiosus sit, a fortiori vult esse religiosus. Respondeo duobus modis posse hanc ordinationem contingere. Primo, ex eodem metu quasi continuato et perseverante, quia, scilicet non potest quis suæ professionis nullitatem prætere, nisi in idem periculum incidat, idemque nocumentum timeat, et perseverando exterius in eo statu non potest vitare ordinationem, quin gravem aliquam suspicionem, vel infamiam, vel simile nocumentum incurrat. Et in eo casu concedo neutro titulo simpliciter obligari ad castitatem, non quidem professionis, quia est nulla, neque ordinationis (juxta modum supra explicatum), quia etiam illa ex metu cadente in constantem virum suscepta est. Alio modo fieri potest, ut quis post talem professionem mere voluntarie ordinetur; nam posset jam sine periculo nullitatem suæ professionis declarare, et non vult, donec ordinatus sit; et tunc sine dubio dicendum est teneri ad castitatem ratione ordinis, cum mere voluntarie susceptus fuerit; et quod falso titulo susceptus fuerit, non excusat ab onere, ut per se notum est, quia ordinatio nihilominus fuit valida, et mere voluntaria. Inde vero non statim sequitur quod obligetur etiam ratione professionis, quia per voluntatem recipiendi ordines illo titulo non statim ratificatur professio, non tantum vere et in re ipsa, verum etiam nec præsumptione juris, ut late Navarrus, comment. 4, de Regular., n. 72, et infra suo loco dicitur.

CAPUT XVIII.

QUIBUS MODIS PECCARE POSSIT CONTRA VOTUM CASTITATIS IS, QUI ANTE MATRIMONIUM IN SACRIS ORDINATUS EST, ET QUAS PŒNAS INCURRAT.

1. Quamvis hoc votum regulariter fiat in statu cælibatus, tamen aliquando etiam fieri potest post matrimonium, et diversos tunc inducit effectus, ideoque de his duobus modis emittendi hoc votum separatim dicendum est, et explicandum quos effectus in utroque statu habeat, et quas obligationes inducat; nam, licet in superioribus hoc magna ex parte declarandas culpas et pœnas quæ inde oriri possunt.

2. Primus ergo effectus hujus voti est reddere personam ad matrimonium inhabilem, ut jam dictum est, et est res certa de fide, quia

jura ecclesiastica de hoc sunt expressa, c. *Unico*, de Voto, in 6, c. *Cum olim*, de Conv. conjug., c. 1 et 2, Qui cler. vel vovent., c. *Ut lex*, 27, q. 1, de potestate autem dubitari non potest. Atque ita docent omnes Theologi, in 4, d. 25, et 27, et juristæ, in dictis capitulis; Bell., lib. 1 de Clericis, c. 48; Turr., Med., et alii supra citati, qui de hac continentia Sacerdotum scribunt.

3. *Dubitatio, quando inceptum hoc votum esse solemne.*—Interrogari autem hic potest, quando cœperit hoc votum clericorum esse solemne, quod est quærere, quando cœperit habere hunc effectum irritandi matrimonium subsequens; nam prohibere illud ex tunc cœpit, ex quo ipsum cœpit emitti, quia hoc votum natura sua prohibet matrimonium, non vero ita natura sua irritat, sed ex statuto Ecclesiæ, juxta d. c. *Unicum*, de Voto, in 6, et Extravag. Joannis XXII, eodem titulo. Difficultas ergo est an, sicut ostensum est hoc votum a principio Ecclesiæ prohibuisse nuptias omnibus qui ante illas ordinabantur in sacris, tam in Ecclesia Græca quam in Latina, ita redderet etiam illos inhabiles ad matrimonium. Aliqui enim censent in principio per multos annos hoc votum non fuisse solemne, neque habuisse hunc effectum irritandi subsequens matrimonium: ita tenet Medina, lib. 2 de Continentia, c. 13. Fundamentum est, quia olim si clericus in sacris uxorem ducebat, ab illa non separabatur, sed solum ab usu ordinum suspendebatur, et omni privilegio clericali privabatur; ergo signum est talia matrimonia non fuisse invalida. Consequentia est manifesta, quia Ecclesia non permetteret perseverantiam in illo statu, qui et concubinaris esset, et sacrilegus, si matrimonium validum non fuisset. Antecedens autem probari potest ex canone 1 Concilii Neocæsaris, qui habet, Presbyter si uxorem duxerit, ab ordine suo illum deponi debere. Simile fere decretum legitur in Concilio Romano, sub Sylvest., c. 19, et in Concilio Toletano I, c. 4, et Brachar., 2, q. 44, quæ duo posteriora Concilia loquuntur de subdiacono assumente secundam uxorem post mortem primæ.

4. Responderi tamen potest, ibi imponi quidem hanc pœnam, non tamen propterea significari matrimonium fuisse tunc validum; quia nunc etiam imponitur pœna pro hujusmodi delicto, ut infra videbimus. Et tamen nunc constat matrimonium esse invalidum. Sed contra hoc instatur ponderando textum illum ex glos. in c. *Presbyter*, 28 d., nam ille

canon duas partes continet: punit enim prius Presbyterum ducentem uxorem pœna depositionis, et postea punit Presbyterum fornicantem, vel adulterantem, his verbis: *Extra Ecclesiam abjici, et ad penitentiam inter laicos redigi oportet*; quæ pœna major est quam prior; ergo et culpa supponitur esse major, quod non potest alia ratione existimari, nisi quia per matrimonium fornicatio et adulterium evitabatur, et ita minus violabatur votum castitatis contrahendo matrimonium, quam fornicando, vel adulterando; nam si matrimonium esset nullum, fornicatio saltem non vitaretur, et ita majori pœna dignum esset tale delictum. Et ita sentit prædicta glossa; significat autem excusari a graviore culpa Presbyterum contrahentem matrimonium, non quia in re ipsa peccatum minus grave sit, sed quia qui sic contrahit, existimat sibi licere. Sed hoc gratis dicitur, quia talis ignorantia in re tam clara præsumi non potest, et constat simile factum sæpe fieri seu tentari ex malitia, non ex ignorantia, neque in textu illo est aliquod indicium talis excusationis.

5. Adde præterea argumentum non esse legitimum, nec difficultatem illius textus recte ita expediri. Nam, licet matrimonium Presbyteri esset validum, nihilominus, ut existimo, gravius peccaret, majorique pœna dignus esset contrahendo matrimonium, quam fornicando, vel adulterando, quia, licet in fornicatione esset duplex malitia intemperantiæ et sacrilegii, in matrimonio autem contrahendo solum una, scilicet, sacrilegium, tamen hæc adeo esset gravis, ut illas duas superaret; quia castitatis votum quodammodo perpetuo destruitur ac violatur per matrimonium, quia redditur homo impotens ad servandam castitatem, et quasi alienat corpus, quod Deo promiserat; per fornicationem vero uno tantum actu promissionem violat; et ideo existimo etiam nunc laicum habentem simplex votum castitatis gravius peccare contrahendo matrimonium, quam semel fornicando. Accedit præterea quod ipsa malitia sacrilegii duplex est in tali actu, altera contra votum, altera contra religionem sacramenti matrimonii, quod indigne tractatur. Quare negandum existimo posteriorem pœnam ibi positam esse majorem, quia Sacerdos contrahens matrimonium non solum suspenditur ab ordine, ut putavit glossa, sed deponendus ab ordine dicitur, id est a statu clericali omnino excludendus, atque adeo omni usu ordinis sacri